

RİSÂLE-İ NUR'DA EĞİTİM YAKLAŞIMI

I. Eğitim Nedir?

Eğitim, ilk insan Hz. Âdem'le başlatılması gereken bir kavramdır. İnsan dışındaki canlılar yeryüzüne tekemmül etmiş bir şekilde gönderilirken, insan acz ve fakrıyla kendi ferdî ihtiyaçlarını bile karşılayamayacak şekilde yaratılmıştır. Bir hayvan yavrusu doğumunun ilk dakikalarından itibaren kendi ihtiyaçlarını karşılamaya başlarken, bir insanın aynı ölçüde ihtiyaçlarını karşılayabilmesi için uzun yıllara ihtiyacı vardır. Bu gerçek, insanın yeryüzüne taallümlle tekemmül etmek için gönderildiğini gösterir.

İnsan dışındaki canlılar yeryüzüne adımlarını atar atmaz, yaratılış amacına uygun olarak varlığın genel ritmine uyarlar. Dağlar, taşlar, hayvanlar, bitkiler her biri kendilerine mahsus vazifelerini kusursuz yaparlar. Onlara geldikleri yerde her şey öğretilmiş gibidir. Ancak, yaratılmışların içerisinde sadece insan, bir tercihle karşı karşıyadır. Karşısında iki yol vardır. Ya varlığın genel ritmine uyarak yaratılış amacına uygun olarak hareket edecek; yani çalışkan, ahlaklı, sorumluluk sahibi birisi olacak ya da katil, hırsız, ahlâksız bir kişi olarak varlığın genel ritminin dışına çıkacaktır. İşte Risâle-i Nur'un insanlara kazandırmaya çalıştığı Kur'ân eğitimi, insanın varlığın genel ritmine uygun olarak hareket etmesini sağlamaktır.

II. Eğitimin Hedefi

Cenâb-ı Hak, eşref-i mahlûkat olarak yarattığı insana, vazifelerini hatırlatmak üzere peygamberler göndermiştir. Bu önderler insana dünyevî olarak başarılı olmanın yollarını öğrettikleri gibi, kul olduklarını da hatırlatmışlardır. İşte bu çerçeveden bakıldığı zaman, Kur'ân'a göre eğitim, beşerî sistemlerin eğitim anlayışından daha derin bir anlam kazanmıştır. Yani, beşerî eğitim sistemleri **"iyi vatandaş"** yetiştirmeyi öngörürken; Kur'ân'ın evrensel eğitim anlayışı **"iyi insan"** yetiştirmeyi hedeflemektedir. Bu da insanın dünyevî olarak iyi yetişmesi yanında Allah'a yakın olmasını, yani yaratılış amacına uygun olarak yaşamasını sonuç vermektedir.

III. Nefisten Aileye Eğitim

Risâle-i Nur'da eğitimin önemi, dar daireden geniş daireye doğru sıralanmıştır. Bu metot nebevî eğitimin bir yansımasıdır. İlahî vahye mazhar olan Allah Rasülü tebliğle başta kendi nefsi olmak üzere en yakınlarından başlamıştır. Bunun gereği olarak İnsan eğitime kendi nefsinden başlamalı, ailesi ve çevresiyle genişleterek devam etmelidir. Bu anlamda Risâle-i Nur'da; **"Nefsini ıslâh etmeyen başkasını ıslâh edemez."** denilmektedir. Ayrıca, Bediüzzaman, Risâle-i Nur'da sürekli kendi nefsine dönük telkinlerde bulunarak nefis terbiyesine vurgu yapmıştır.

Eğitimde ailenin yeri, özellikle vurgulanması gereken bir konudur. İnsanın ailesinden aldığı eğitim, hayatı boyunca onu etkiler. Burada annenin eğitimdeki yeri ne çıkar. Özellikle 0-6 yaş grubu içerisinde en belirleyici kişi hiç kuşkusuz annedir. Bediüzzaman bu konuda,

“Evet insanın en birinci üstadı ve tesirli muallimi, onun validesidir. Bu münasebetle ben kendi şahsımda kat’i ve daima hissettiğim bu mnyı beyn ediyorum: Ben bu seksen sene ömrümde, seksen bin zatlardan ders aldığım halde, kase m ediyorum ki, en esaslı ve sarsılmaz ve her vakit bana dersini tazeler gibi, merhum validemden aldığım telkinat ve manev derslerdir ki, o dersler fitratımda, adeta madd vücudumda çekirdekler hükmünde yerleşmiş. Sair derslerimin o dersler üzerine bina edildiğini aynen görüyorum.”

diyerek annenin eğitimdeki rolünü veciz bir şekilde ifade etmiştir.

Risâle-i Nur’da, aile kurumu, toplumun sağlıklı ve insanın mutlu olabilmesi için önemsenirken, aile içinde uyulması gereken temel kriterlere de değinilmiştir. Sağlıklı bir aile hayatı ve sağlıklı çocuklar için aile içinde istişarenin temel kılınması, aile fertlerinin birbirlerine karşı empatik yaklaşarak birbirlerini dinleyebilmeleri, kavli leyyin ile davranmaları, tutarlı davranışlarda bulunmaları tavsiye edilmiştir. Ayrıca, ebeveynlerin çocuklarına karşı, iyi örnek olmaları, kırıci eleştirilerden kaçınarak motive edici olmaları, olumlu davranışlara dikkat çekmeleri, kişiye değil davranışa eleştiri getirmeleri vurgulanmıştır.

Çocuklar, ebeveynlerin üzerlerinde tahakküm kurabilecekleri zayıf yaratıklar değil, Allah’ın emaneti olan fertler hükmündedir. Cenâb-ı Hakkın sonradan gönderdiği bu küçük ev arkadaşlarına karşı baskı ve tahakkümle değil, sevgi ve haklarına saygıyla yaklaşılması gerektiği vurgulanmıştır.

IV. Eğitimde Toplum, evre ve Kitle İletişim Araçları

Risâle-i Nur’da eğitimde ailenin temel fonksiyonu yanında çevrenin ve kitle iletişim araçlarının da etkisinden bahsedilmiştir. Bugün, günahların binlerce yoldan geldiği belirtilerek bu duruma karşı uyanık olunması tavsiye olunmuştur. Teknolojinin getirdiği radyo -bugün televizyon ve interneti de bu erevde değerlendirebiliriz- nimetinin müsbet hizmetlerde istihdam edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Risâle-i Nur’u okuyan ve dinleyen bu zamanın insanları, Bediüzzaman’ın mektupla başlattığı eğitim sürecini bugün gazete, radyo, televizyon ve internet yoluyla devam ettirmeleri gerekmektedir.

Günahlara karşı direncin zorlaştığı günümüzde, Risâle-i Nur’un sunduğu hakikatler,

“müfritane irtibat” tavsiyesi esas alınarak hayata geçirilmeye çalışılmalıdır. Beşerî zaaf lar cemaat ruhuyla ve teşrik-i mesaî düsturuyla giderilmelidir. Çocuk eğitiminde anne babanın zaaf ları üçüncü şahıslar devreye sokularak telâfi edilmelidir. Özellikle, 6-12 yaş grubundaki çocuklara anne baba dışında müsbet örnekler gösterilerek, çocukların iyi yetişmesi sağlanmalıdır. Daha ileri yaşlarda ise, model olabilecek arkadaş çevresine çocukları yakın tutmanın önemi ortadadır. Bu tür çalışmalar, çocuklarımızın küresel hegemonya içerisinde erimelerini önleyecek, imanlı ve günahlara karşı dirençli nesillerin yetişmesini sağlayacaktır.

V. Eğitim Tek Yönlü Olmamalı

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, Kur’ân’ın eğitim anlayışı, dünya ve ahireti kapsayan bütüncül bir yaklaşımı ögütlemektedir. Eğitim hem dünyevî huzur ve başarıyı hem de uhrevî kazançları hedeflemelidir. Allaha yakın olmayı hedefleyen bir eğitimin, zaten dünyevi huzuru da içerdiği bir vakıadır. Allah Rasülü’nün,

“Baba evlâdına güzel terbiyeden daha güzel bir hediye veremez.”,

“Çocuklarınıza ikram edin ve terbiyelerini güzel yapın,”

“İnsanın öldükten sonra geride bıraktığı en hayırlı şeylerden birinin, yetiştirdiği salih evlâttır.”

sözleri bize bunu tavsiye ediyor.

Dünyevileşmenin had safhaya ulaştığı günümüzde, aile fertlerine bütüncül bir eğitim verilmesi ihtiyacı daha da önem kazanmıştır. İnsana fizik, kimya okurken Allah’ın varlığını görebilen bir şuur verilmelidir. Ayrıca, iman dersi ihmal edilmemelidir.

“Bir çocuk, küçüklüğünde kuvvetli bir ders-i imanî alamazsa, sonra pek zor ve müşkül bir tarzda İslâmiyet ve imanın erkânlarını ruhuna alabilir. Adeta gayr-i Müslim birisinin İslamiyeti kabul etmek derecesinde zor oluyor, yabancı düşer.”

diyen Bediüzzaman, çocukların ahirette anne ve babalarından şikâyetçi olmamaları için iman eğitimini ihmal etmemeleri gerektiğini vurgular.

VI. Mektep, Medrese, Tekke

Risâle-i Nur'da, İslâm toplumlarının üç büyük düşmanı olarak, **cehalet, zaruret ve ihtilâf** zikredilmektedir. Bu üç büyük düşmana karşı marifet, san'at ve ittifak silâhıyla mücadele edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Bediüzzaman, hayatını bu üç düşmana karşı mücadele ile geçirmiştir. İlk hayatından itibaren Osmanlı devletindeki eğitim sisteminin yanlış yanlarını vurgulamış bunun düzeltilmesi için çabalamıştır. Bu çerçevedeki en önemli vurgularından birisi hiç kuşkusuz Osmanlı Devleti'nin son dönemlerindeki mektep, medrese, tekke ihtilâfidir. Bu kurumlardan Batı tarzı okullar yani mekteplerde din ilimlerinin okutulması, medreselerde zamanı geçmiş bilgilerin tasfiyesiyle yerine yeni gelişmeleri anlatan dersler konulması ve tekkelerde ise gerçek ilim adamları bulundurulması gerektiğini belirtmiştir. Bunların gerçekleşmesi halinde bu üç kurumun da ruhu birbirine benzeyecek ve tevhid-i medaris gerçekleşmiş olacaktır. Bu anlamdaki eğitim kurumlarına bugün de şiddetle ihtiyaç vardır.

VII. Eğitim Kurumları

Bediüzzaman eğitimle ilgili bu tavsiyeler yanında somut projeler de sunmuştur. Bunlardan birisi, Anadolu'da eğitim kurumlarının yaygınlaştırılmasıdır. Hatta okulları yaygınlaştıran zamanın hükümetlerini de takdir etmiştir. Doğuda kurulacak okulların önemini belirterek, burada çalışacak öğretmenlerin mahallî dillere aşina olmaları gerektiğini ifade etmiştir.

Ayrıca, Risâle-i Nur'da ayrıntılı olarak tanımlanan bir eğitim kurumu/anlayışı olan Medresetüzzehra kavramı vardır. Bediüzzaman bu kavramı sıradan bir okul olmanın ötesinde sosyal, ilmî, ekonomik ve siyasî yönleri olan bir ittifad-ı İslâm projesi olarak yorumlamıştır. Maddî olarak bu kurumu inşa ettirmek amacıyla Sultan Reşat ve I. Meclis dönemlerinde girişimlerde bulunmuş; ancak savaşlar ve ihtilâflar dolayısıyla bu talepler sonuca ulaşamamıştır. Daha sonra, bu proje Risâle-i Nur'un neşri, her evin bir medrese-i Nuriye olması ve bütün yerleşim birimlerinde günlük haftalık dersler yapılmasıyla tahakkuk etmiştir. Maddî suretinin de gelecekte kurulacağı müjdelenmiştir.

Bediüzzaman eğitim kurumlarının diliyle ilgili de tesbitte bulunmuştur. Anadilde eğitim görmenin **taş üzerine yazı yazmak** gibi kalıcı olacağını belirtmiştir.

VIII. Sonuç

Bütüncül bir eğitimi öngören ve bunu mümkün kılabilecek bir altyapıya sahip Risâle-i Nur'un bu eğitim yaklaşımına sadece ülkemizin değil, bütün insanlığın muhtaç olduğunu düşünüyoruz. Kavgasız, gürültüsüz, adil, insan haklarına saygılı, toplumsal barışın tesis edildiği insanca bir dünya için buna ihtiyaç vardır. Çünkü, bu yaklaşım lokal değil evrenseldir.

(Bu yazı Risale-i Nur Enstitüsü web sayfasından alınmıştır. Erişim Tarihi: 18.02.2007)